

Habitatspreferenties van *Stenobothrus stigmaticus* in de Oostvoorduin te Oostduinkerke (Koksijde)

Dries Bonte

Instituut voor Natuurbehoud

Kliniekstraat 25

1070 Brussel, België

Résumé

Préférence d'habitat de *Stenobothrus stigmaticus* dans les Oostvoorduin à Oostduinkerke (Koksijde)

En 1993, *Stenobothrus stigmaticus* a été découvert dans les dunes à Oostduinkerke. Début septembre 1996, un inventaire des Orthoptères des Oostvoorduin a été effectué. *Stenobothrus stigmaticus* est surtout présent dans les dunes paturées par les lapins, qui portent une végétation éparse. Dans les vallées, elle est absente. Le manque de gestion dans ces dunes menace cette population.

Samenvatting

In 1993 is *Stenobothrus stigmaticus* ontdekt in Oostvoorduin. Uit een inventarisatie van o.a. de sprinkhanen in dit gebied blijkt het Schavertje vooral voor te komen in de schrale vegetatie van de door Konijnen begraasde kopjesduinen. In de valleitjes met hogere vegetatie ontbreekt het. Door het voeren van een extensief begrazingsbeheer zou deze voor Vlaanderen zo zeldzame soort zich sterk kunnen gaan uitbreiden.

Inleiding

Tijdens de zomer van 1993 werd gedurende een preliminaire inventarisatie van sprinkhanen, zweefvliegen, libellen en dagvlinders één exemplaar van het Schavertje (*Stenobothrus stigmaticus* (Rambur)) gevangen. Dit was de tweede recente waarneming in Vlaanderen (schriftelijke mededeling K. Decler) en de eerste voor de Belgische kust (Decler & Devriese, 1992).

Begin september 1996 werd hetzelfde duingebied in het kader van het opstellen van een gebiedsvisie voor het hele Ter Yde-complex aan een sprinkhaneninventarisatie onderworpen om de aanwezigheid en de specifieke habitatbinding van *S. stigmaticus* te onderzoeken.

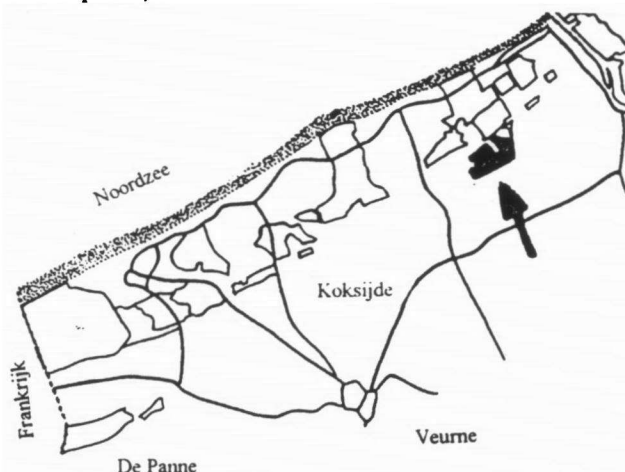
Situering en beschrijving van het duingebied.

Het duingebied "de Oostvoorduin" is gelegen op het grondgebied Koksijde, deelgemeente Oostduinkerke (fig. 1). Het is een gefixeerde binnendingordel (kopjesduin) die ontstond in de 8ste-9de eeuw. De ontwikkeling van deze duintjes gebeurde waarschijnlijk door overstuivingen van het noorderlijker gelegen jonge paraboolduinenmassief van Ter Yde.

Onder invloed van een eeuwenlang aangehouden beweiding evolueerden deze duinen tot soortenrijke kalkminnende graslanden met vlekken van pioniersvegetatie en mosduin.

Na het wegvallen van deze beweiding raakten deze mesofiele graslanden overwoekerd met Duinroos (*Rosa*

pimpinellifolia) of evolueerden ze tot een vervilte grasmat waarin hoge grassen domineren (o.a. *Phleum bertolonii*, *Arrhenaterum elatius*, *Dactylis glomerata*, *Anthoxanthum odoratum*, *Achillea millefolium*, *Potentilla reptans*).

Figuur 1: Situering van de Oostvoorduin.

Voor de kopjesduinen worden heden begraasd door Konijnen. De vegetatie op deze kopjes kan het best getypeerd worden als een droog soortenrijk duingrasland met als kensoorten Duinfakkelgras (*Koeleria albescens*), Liggend bergvlas (*Thesium humifusum*), Kalkbedstro (*Asperula cynanchica*), Voorjaarsganzerik (*Potentilla neumanniana*) en optimaal Fijn schapegras (*Festuca filiformis*), Muizeoor (*Hieracium pilosella*) en

Grote tijm (*Thymus pulegioides*). De totale oppervlakte die deze vegetatie inneemt is zeer beperkt.

Methodiek en resultaten.

Op 4 september werden in het duingebied binnen proefvlakken van ongeveer 5 bij 5 m alle sprinkhanen weggevangen met een net (slepen en gericht vangen). Drie proefvlakken waren gelegen op het droge kopjesduin, drie andere in de vervilte duinvalleitjes, gelegen tussen de kopjesduinen.

In totaal werden zeven soorten gevangen: op de kopjesduinen zes en in de vergraste valleities drie. Uit de onderstaande tabel blijkt dat de schrale kopjesduinen een interessantere sprinkhanenfauna herbergen dan de vervilte duinvalleitjes. Het Schavertje (*S. stigmaticus*) verkiest duidelijk de schrale graslandjes. Ook de andere minder algemene soorten zoals *Myrmeleotettix maculatus* en *Platycleis albopunctata* verkiezen deze vegetatie.

Dat *S. stigmaticus* een duidelijke voorkeur heeft voor (extensief) begraasde graslanden bleek al uit een studie in de heide van de Veluwe (Van Wingerden & Bongers, 1989), alwaar de soort verdween bij vergrassing van de heide en door begrazing in sterke mate toenam.

Besluit

De in Vlaanderen zeer zeldzame *Stenobothrus stigmaticus* komt in de Oostvoorduin in grote aantallen voor op de door Konijnen begraasde kopjesduinen. In de vervilte duingraslanden ontbreekt de soort.

Door het achterwege blijven van enige vorm van natuurbeheer zal de soort zich enkel kunnen handhaven op een beperkte oppervlakte van het gebied. Bij het voeren van een vorm van natuurbeheer dient op het kopjesduinlandschap een extensief begrazingsbeheer te worden ingesteld om de vervilte grasmatten tot een struktuurrijker en schraler grasland te laten evolueren. De realisatie hiervan kan de soort in staat stellen zich sterk uit te breiden over het hele gebied.

Literatuur

Decler, K. & H. Devriese, 1992. De sprinkhanenfauna van de Belgische kust. — Duinen 6(1): 11—38.

Wingerden, W. van & W. Bongers, 1989. De verspreiding van *Stenobothrus stigmaticus* (Rambur) 1839 (Orthoptera, Acrididae) in relatie tot de vegetatiestructuur van *Deschampsia flexuosa* bij begrazing. — Nieuwsbrief Saltabel 2: 20—27.

SOORT	KOPJESDUIN		DUINVALLEI	
	mm	ff	mm	ff
<i>Chorthippus albomarginatus</i>	5	2	67	23
<i>Chorthippus biggutulus</i>	60	55	5	12
<i>Chorthippus bruneus</i>	0	0	2	0
<i>Chorthippus parallelus</i>	2	0	0	0
<i>Myrmeleotettix maculatus</i>	50	15	0	0
<i>Platycleis albopunctata</i>	2	1	0	0
<i>Stenobothrus stigmaticus</i>	14	3	0	0